

100 let

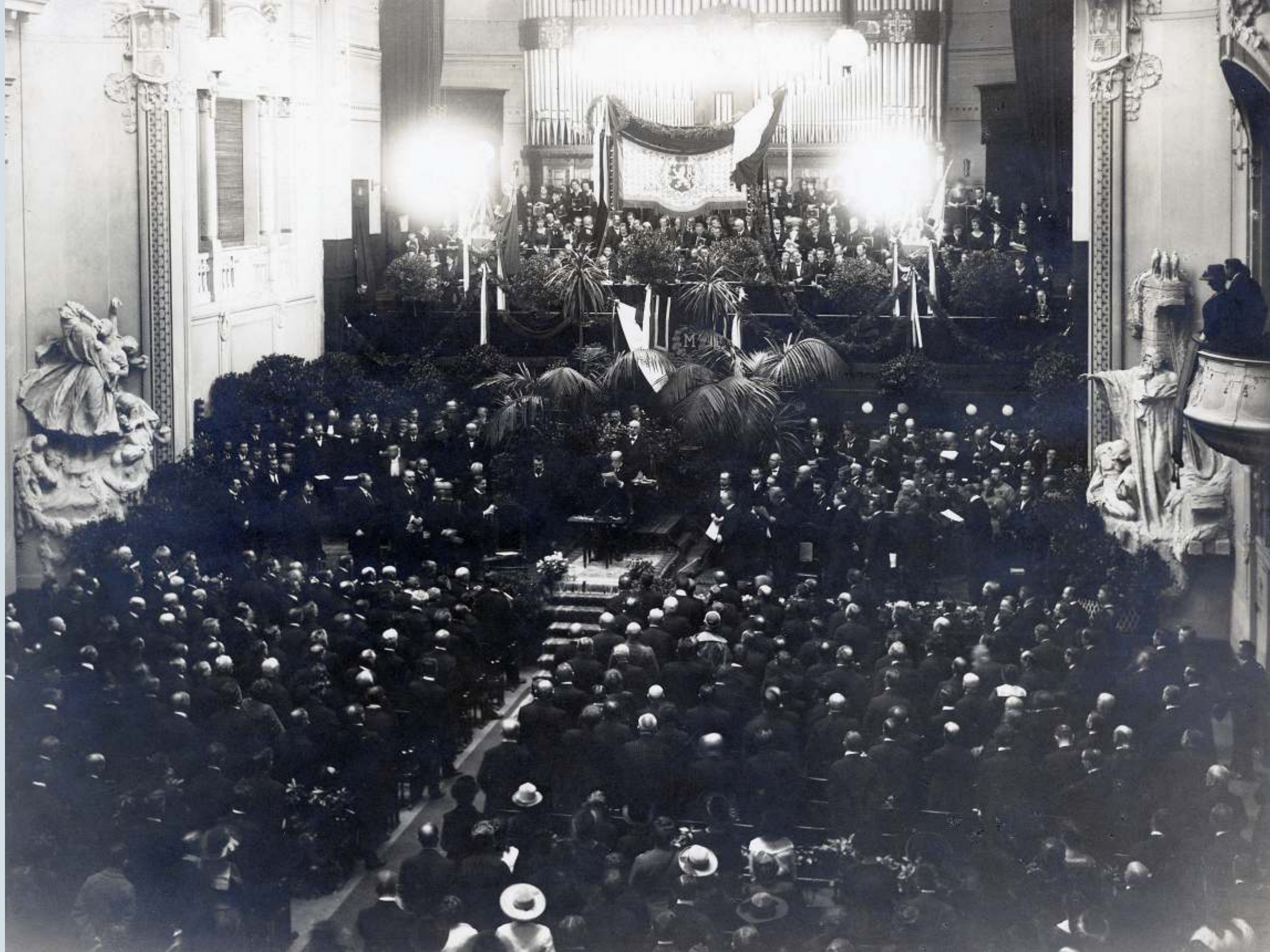
prvního zákona o veřejných knihovnách

První iniciativy před přijetím zákona

Již před první světovou válkou měly zejména české historické země poměrně rozsáhlou síť knihoven. V roce 1910 bylo v Čechách 4451 všeobecně přístupných lidových knihoven ve 3423 obcích (z toho bylo 3883 knihoven českých a asi 568 německých). Dalšíh 2139 knihoven bylo budováno na spolkovém principu (knihovny sokolské, dělnické knihovny apod.). Ve všech knihovnách bylo napačítáno 1573117 svazků v českém a německém jazyce, bylo zde 189 883 čtenářů české národnosti a 36 083 čtenářů národnosti německé.

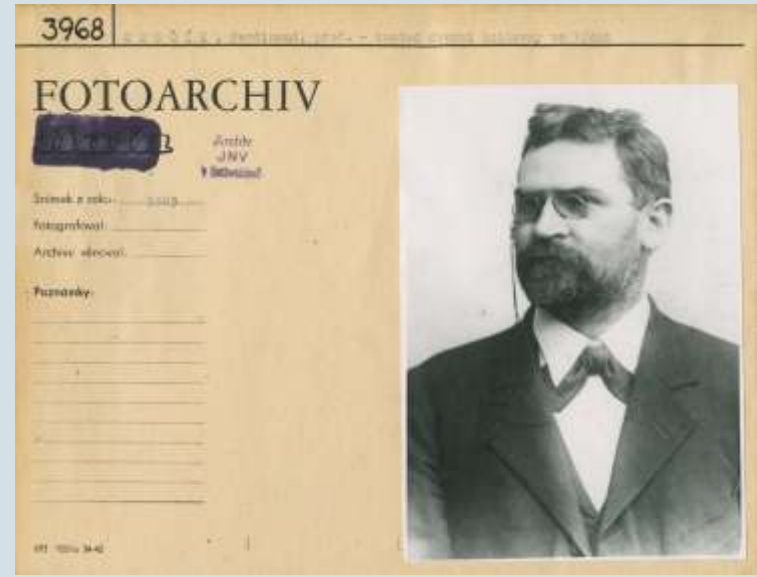
První pokus o přijetí zákonné normy byl učiněn roku 1907 poslancem K. Pippichem (tisk DCCLIII), jenž požádal Český zemský sněm, aby uložil zemskému výboru vypracovat návrh zákona ve věci zakládání a udržování veřejných knihoven. Tento návrh však nebyl úspěšný.

Významnou osobností, která se podílela na formování textu zákona, byl L. J. Živný. Ke knihovnictví se dostal při inspirativní cestě do Anglie v roce 1902, ze které se vracel s rozhodnutím napřít své síly do služeb českého knihovnictví. Bylo mu jasné, že zákonná podpora této oblasti je více než nutnou podmínkou. Byl velmi aktivní a činorodý a sepsal množství odborných textů s knihovnickou tematikou. Živný byl autorem prvního konkrétního návrhu zákona, jímž se upravuje zřizování a udržování veřejných knihoven v obcích Království českého. Na základě jeho textu byl vypracován rozšířený návrh, který byl přednesen poslancem E. Koernerem v roce 1908 na zemském sněmu, avšak obstrukcí německých poslanců se nedostal k projednání a návrh samotný ve sněmovních tiscích nevyšel.



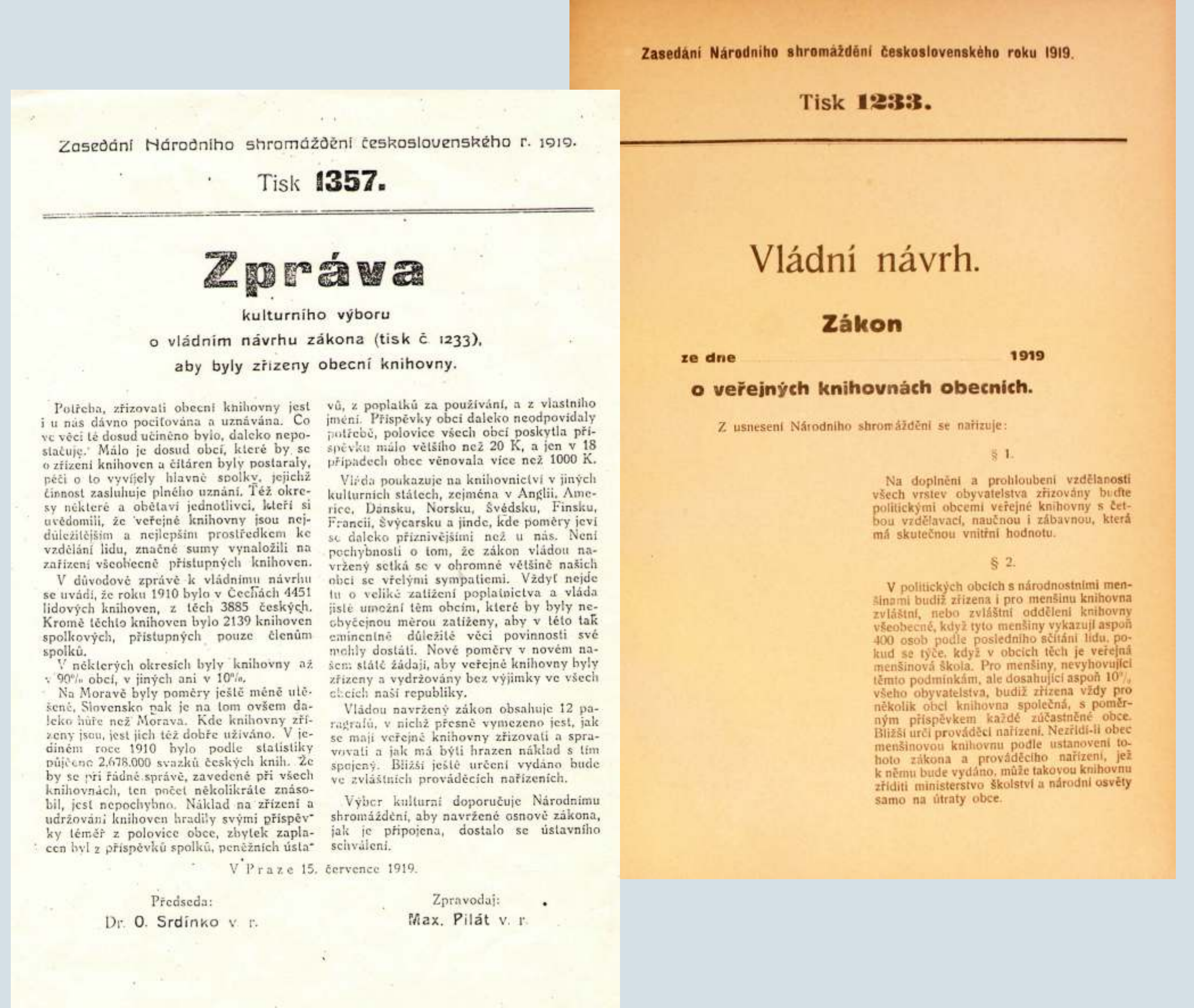
Národní shromáždění v roce 1919 (Archiv Poslanecké sněmovny)

Požadavek na přijetí knihovního zákona se začíná prosazovat v Českém i Moravském zemském sněmu počátkem 20. století, kdy se mnoho spolkových knihoven stává veřejnými a čtenářská veřejnost pokládá za nezbytné zajistit jejich zákonnou podporu ze strany veřejné správy. Spolkové knihovny byly chápány jako překonaný typ knihoven, neboť jejich vedení bylo po technické stránce zpravidla nedokonalé a jen málo spolků bylo tak bohatých, aby své knihovny mohly soustavně doplňovat. Měla to být proto jen knihovna obecní, která mohla zaručit nestrannost ve výběru a doplňování knih, když její vedení bylo v rukou komise. Každoroční příjem knihovny z rozpočtu obce by umožnil bezplatné půjčování knih.



Prof. Ferdinand Menšík - kustod dvorní knihovny ve Vídni (MZA v Brně, SOKA Zlín)

CEPIEK, Jiří et al. Dějiny knihoven a knihovnictví... 2., doplněná vyd. Praha: Karolinum - nakladatelství Univerzity Karlovy, 2002. 247 s., ISBN 80-246-0123-3. KUBIČEK, Jaromír. Vznik Československa - 100 let... 1. část, Vznik ČR a tvůrčí koncepce veřejného knihovnictví. Čtenář: měsíčník pro knihovny, 2018, 70(1), s. 26-29. ISSN 0011-2321. VACLAVÍK, Igor. Knihovnická legislativa v parlamentní dimenzi: 100 let od přijetí prvního knihovního zákona. Čtenář: měsíčník pro knihovny, 2019, 71(5), s. 180-183. ISSN 0011-2321. Národní archiv, Ministerstvo školství, Praha, sign. 34 II, kart. 3478; sign. 5-F-3, kart. 1152



ČESKÁ OSVĚTA.

REVUE PRO LIDOVOU VÝCHOVU A LIDOVÉ VZDĚLÁNÍ. ORGÁN SVAZU OSVĚTOVÉHO ČESKÉHO, MORAVSKÉHO A DOLNO-RAKOUSKÉHO.

Česká osvěta, t. 1908-1909, č. 1, s. 127-128

REDAKTOR: F. V. VYKOUKAL.

ROČNÍK X.

V PRAZE 1914.

SKLADATEL SVAZU OSVĚTOVÉHO — TISKER ŠPAJŠA OKLEHVA GREGRA A ŠPAJŠA PRAZE

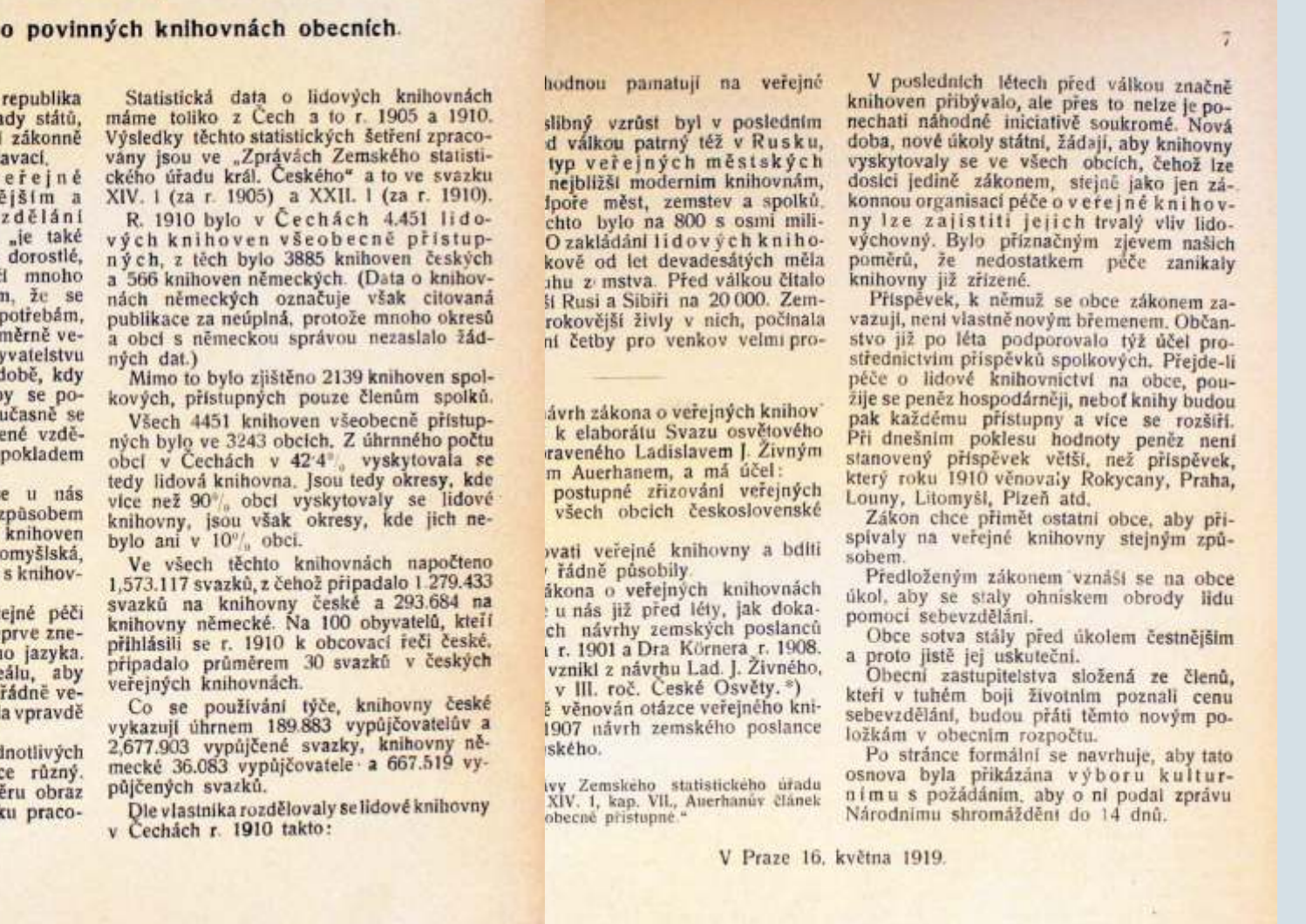
Práce jeho arci je obrovská, jak umá každě, kdo vi, kof před ním. Je ut západ evropské v Anglii. Anglie na př. postává se o obec knihovny lidové již roku 1830 zákonem Elizabethy. Jen dovolil vybrat na jich zřízení jistinu dáň a sal se základním pro ednu raku lipých zákonů pro knihovny galie a mesa. Kom-solováním zákonodárni toho sal s zákou z r. 1892 a novějším z r. 1893. Usnadněno tutoo zákou sal sevarování město. Každoroční přebastření okresu ad vání k návrhu nejmně deset polpatník provedi bláskování lasky bláskoví o tom, měli zákou s 127

České knihovny v r. 1840-67	
okresní patřilo	83
obecní	75
spolková	2835
na celkem	401
na celkem	212

Německé obecní (zákony z r. 1840-67)	
ješt vybudovány knihovnové	5
kdčel obce, adé i bohatí jednotliví ped-	
o rozvoj veřejných knihoven. R. 1912 bylo	
na celkem	100
na celkem	875

Průměrný malý všechny lidové knihovny v Čechách (české 297.203 K, německé 59.635 K). Z toho úhrnné	
okresní	83
obecní	75
spolková	2835
na celkem	401
na celkem	212

Německé obecní (zákony z r. 1840-67)	
ješt vybudovány knihovnové	5
kdčel obce, adé i bohatí jednotliví ped-	
o rozvoj veřejných knihoven. R. 1912 bylo	
na celkem	100
na celkem	875



V PRAZE 1913
Tiskárna Obchodní tiskárny Masaryk v Praze.

CEPIEK, Jiří et al. Dějiny knihoven a knihovnictví... 2., doplněná vyd. Praha: Karolinum - nakladatelství Univerzity Karlovy, 2002. 247 s., ISBN 80-246-0123-3.